

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4. Vtrum panis possit connerti in corpus Christi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

eōmutata in corpus Christi: unde non aliunde quam ex aere...

olutio, vel annihilatio in hoc sacramento cauetur, cum esse...

Ad primum ergo dicendum, quod substantia panis, vel vini...

Ad secundum dicendum, quod forma, quæ est terminus a quo...

Ad tertium dicendum, quod licet post consecrationem hæc sit falsa...

Ad quartum dicendum, quod si ergo panis possit converti in corpus Christi...

transubstantiatur in corpus Christi: sic enim ecclesia intelligit conversionem...

In corpore articuli duo sunt. Primo dicitur, quod oportet penere conversionem...

Quo ad primum, ex repetitione supradictorum, ac discessorum, concluditur conversio...

Vbi scito, distingui conversionem in formalem, & substantialem: & naturales appellari...

circum verba Auctoris in hac responsione ad tertiam caue ne fallaris, peccans Auctorem Ambrosij...

circum verba Auctoris, ut preferat se ab accidentibus panis...

ponit in obliquo, & distinguit substantiam panis...

Ad quartum sic proceditur, videtur, quod panis non possit converti in corpus Christi...

Ad primum dicendum, quod substantia panis, vel vini, facta consecratione...

Ad secundum dicendum, quod forma, quæ est terminus a quo, non convertitur in aliam formam...

Ad tertium dicendum, quod licet post consecrationem hæc sit falsa, substantia panis est aliquid...

Ad quartum dicendum, quod si ergo panis possit converti in corpus Christi, sic enim ecclesia intelligit conversionem...

In corpore articuli duo sunt. Primo dicitur, quod oportet penere conversionem...

Quo ad primum, ex repetitione supradictorum, ac discessorum, concluditur conversio...

Vbi scito, distingui conversionem in formalem, & substantialem: & naturales appellari...

circum verba Auctoris in hac responsione ad tertiam caue ne fallaris, peccans Auctorem Ambrosij...

circum verba Auctoris, ut preferat se ab accidentibus panis...

circum verba Auctoris, ut preferat se ab accidentibus panis...

Incorp. art. & in p. art.

Super Quæstio. 75. Articulum.

Trulus intelligitur de conversione substantialis...

Circa

continetur sub accidentibus, quae continebant panem, ut sepe industa decretalis lateranensis cum doctrina Concilij Florentini testatur.

¶ Nec obstat dictis, quod Auctor in 4. sentent. dist. 11. q. 1. art. 4. videtur locare huiusmodi propositiones, quibus nisi sumus, inter impropias. Nam dupliciter potest indicari, & examinatiuam propositio ista, quod erat, panis est corpus Christi: primo ad exprimendam conuersionem hanc: secundo, ad exprimendam conuersionis huius proprios terminos: Et si quidem ad exprimendum mutationem, quae est conuersionis, assumatur, infra latitudinem generis mutationis intelligenda est: & propterea ly quod, sonat subiectum unum, & idem sub duobus successiue terminis, scilicet panis, & corpore Christi manere, quod in proposito non nisi metaphorice, aut ratione accidentium remanentium uerificatur, & sic ab Auctore inter impropias computatur ibidem, ubi de conuersione loquitur. Si uero hac propositio ad exprimendos terminos conuersionis huius assumatur, tunc propositio est, & uera & propria. Et quod sit uera, patet ex ipsa eius expositione, qua Auctor eam ibi in responsione ad primum exponit de ipsis terminis dicens, uerbum Ambrosij est exponendum, quod erat panis est corpus Christi, id est, quod est sub speciebus panis, primo fuit panis, & postea corpus Christi: ubi uides Auctorem exponendo, asserere de ly, quod est sub specie panis prius fuisse panem, & postea corpus Christi: nihil enim aliud significat Ambrosij propositio de terminis conuersionis intellecta dicendo, quod erat panis, est corpus Christi, ut patet inueni. quod autem sit propria, & hinc patet: quia expositio ab Auctore data est propria, & ex ratione probatur: quia ly quod, est relatiuum identitatis substantiae, & sufficienter refert eandem substantiam, referens o substantiam eandem sine qualitate: sic enim contingit in proposito: illud enim idem refert ly, quod, dicendo, quod erat, panis est corpus Christi: quod demonstratur per ly hoc, dicendo, hoc est corpus meum. Stant ergo solida, & proprie dicta, quae ex Ambrosio diximus, quoniam ad terminos conuersionis exprimendos usi sumus auctoritate dicta, & ad hoc idem Ambrosius ad litteram loquutus est, ut patet eius textum inueni.

¶ In responsione ad tertium aduerte dicit in illa duo, scilicet rationem conuertibilitatis totalis (de qua est sermo) unius rei in aliam, & modum, quo fit huiusmodi conuersio. Et quoniam eximia ac latentia sunt haec, nec ab omnibus concessa, primo declaranda sunt ambo: deinde conferendum est primum cum aliorum opinionibus. Ratio igitur conuertibilitatis assignatur in littera communicatio in natura entis: modus autem subditur, & est, quod potest actor entis id quod est entitatis in una re, conuerti in id, quod est entitatis in altera, sublato eo, per quod ab ea distinguebatur: ubi circa rationem conuertibilitatis, docilis esto interpret, plures uitando errores ex illo uerbo, communis natura entis. Errares primo, si per communem naturam entis intelligeres ens communissime sumptum commune Deo & creaturis, & manifesta esset erroris ratio: quia hinc sequeretur, conuertibilitatem etiam posse esse inter rem creatam & incretam: quia communis est eis huiusmodi natura entis, quod constat non solum esse falsum, sed fatuum. Errares quoque, si per communem entis naturam intelligeres gradum aliquem, seu naturam aliquam, supra specificas genericasque rerum naturas. Nam ut dicitur 4. Metaphysic. idem est homo, & ens homo, & sic de aliis: non enim se habent ens & homo, sicut animal, & homo: nam animal, & homo duas formaliter naturas significant, scilicet rationalitatis, & animalitatis: ens autem & homo unam tantum naturam significant, eam scilicet, quam significat homo, & non aliam. Sed hoc metaphysico relinquentes negotio (quoniam ad propositum non refert utro modo dixeris) dicimus, quod per naturam entis intelligit Auctor esse commune solis creaturis, quod

In lib. de his 9. mysteriis inuentione c. 9. parum a med. to. 4.

Ham. 46. in lo no multu ante med. to. 3.

¶ Ambrosius dicit in libro de sacramentis, Liqueat quod preter naturam ordinem Virgo generauit, & hoc, quod conuicimus, corpus ex Virgine est: quid ergo queris naturam ordinem in Christi corpore, cum praeter naturam sit ipse dominus Iesus partus ex Virgine? Et super illud Io. 6. Verba quae ego locutus sum uobis, scilicet de hoc sacramento, spiritus & uita sunt, dicit * Chrysofost. id est spiritualia sunt, nihil habentia carnale, neque consequentiam naturalem, sed eruta sunt ab omni tali necessitate, quae in terra, &

no mine natura in littera appellatum est, quia huiusmodi ens secundum Auctoris doctrinam secundum naturas generat & specierum desinitur. Et per hoc differt ab ente increato, in quo esse non desinit: ut natura aliqua, sed ipsum esse in seipso subsistens uocatur natura Dei, & deitas, & Deus.

¶ Est igitur ratio conuertibilitatis totius unius rei in totam alteram rem, communicatio earum in natura entis communis omnibus creaturis tantum. & hinc habes secundum Auctorem, quod secundum totalem conuersionem quolibet creatura potest per diuinam omnipotentiam conuerti in quamcumque aliam creaturam, quia creatoris omnibus communis est huiusmodi entis natura. ¶ Circa modum quoque conuersionis, quantum oportet esse lectorem. Erraretur si quidem primo, si intelligeretur, per modum diuisionis, separationis unius naturae ab altera, sicut animalitas separatur a rationalitate, dum sit animal sine ratione. Et similiter erraretur, si intelligeretur per modum abstractionis: sicut res una, & eadem secundum priorem rationem abstrahit a seipso secundum rationem posterioriorem, sicut color abstrahit a seipso, in quantum color, abstrahit a seipso, in quantum albus. Et patet ratio erroris utrobique ex hoc, quod neutro modo panis conuertiatur in corpus Christi: sed sola natura entis inuenta in pane, conuertiatur in corpus Christi, scilicet, formaliter loquendo.

¶ Contrariatur etiam directe intento hic sensus, quoniam directe inuenitur ab Auctore esse, quod totum conuertiatur in totum, & non quod una res aut una natura sub una ratione tantum conuertiatur in aliam. Haec enim interpretatio ad hoc tendit, quod conuertibilitas rerum est secundum id in quo communicant, & non secundum ea in quibus differunt, quod contrariatur non solum Auctoris, sed huius doctrinae, asserentis panem conuerti in corpus Christi, & non solum entitatem panis in entitatem corporis Christi conuerti, sed panem conuerti in corpus Christi. Vnde littera uerba quae superius dicitur facere uidentur dicto reprobandi sensui, dum sonant, id quod est entitatis in una re, potest actor entis conuerti in id quod est entitatis in altera, sublato eo per quod ab illa distinguebatur, intelligenda sunt sic, ut tota res, puta panis, conuertiatur in totam rem puta corpus Christi: hoc enim importat illa uerba, id quod est entitatis in una, in id quod est entitatis in altera, nam tota res est entitatis in una, & tota res est entitatis in altera: quod autem subditur, sublato eo, per quod ab illa distinguebatur, proculdubio ad differentiam propriam distinctam a communi natura entis subiunctum est. Sed huiusmodi differentia non consistit in hoc, quod entitas rei, puta panis, conuertiatur in entitatem alterius rei, puta corporis Christi: panis uero proprium constitutum per quod specie distinguitur ab altera re (puta corpore Christi) non conuertiatur in alteram rem, puta corpus Christi, sed tollitur non conseruando ipsum in esse.

¶ Sed consistit huiusmodi differentia in hoc, quod dum tota res, quae est panis, conuertiatur in corpus Christi, formalis ratio naturae entis saluatur, formalis uero ratio proprii constitutiuus, & distinctiuus panis non saluatur, post conuersionem enim panis in corpus Christi, panis entitas conuersa entitas quaedam est panis uero conuersus panis non est, sic enim uerificatur quod sit conuersio entitatis in entitatem, sublato eo, per quod distinguebatur: perinde est enim ac si dictum fuisset, quod conuersio sit per totum quidem rei conuersionem in totam rem alteram, sed inter rationes seu conditiones substantiales communes, uel proprias distinctas est: quia res conuersa sic secundum communem quasi saluatur, quod iterum suscipit eorumdem praedicationem, secundum uero propria non subdit eorumdem praedicationem. Hoc enim modo intelligitur sublatum id quod distinguebatur, & totam rem conuerti in totam rem, ita quod nihil eius secundum se remaneat, aut in nihilum decidat.

¶ Et si intelletur, quod si tota res totaliter conuertiatur in totam aliam rem, frustra Auctor laborauit ad distinguendum in rebus conuertibilibus naturam entis, in qua conueniunt, a propriis distinctis.

¶ Et si intelletur, quod si tota res totaliter conuertiatur in totam aliam rem, frustra Auctor laborauit ad distinguendum in rebus conuertibilibus naturam entis, in qua conueniunt, a propriis distinctis.

... hinc reserum. &c. respondetur non frustra, sed vtiliter Aucto-
ram laborasse a se idendam rationem conuertibilitatis totalis
supernaturalis proportionaliter ad rationem conuersionis sub-
stantialis naturalis. Dupliciter scilicet naturali conuersione
inuenta (scilicet, vel per modum generationis, sicut cum aer

prima parte habitum est) vnde
eius actio se extendit ad totam na-
turam entis. Non igitur solum
potest perficere conuersionem
formalem, vt scilicet diuersa for-
ma sibi in eodem subiecto suc-
cedant: sed conuersionem toti-
us entis, vt scilicet tota sub-
stantia huius conuertatur in to-
tam substantiam illius. & hoc a-
gitur diuina virtute in hoc sacra-
mento: nam tota substantia pan-
is conuertitur in totam substan-

... in se (ut patet) nec in alio, scilicet corpore
est in corpore Christi, quam ante. Secundo, quia si in corrup-
tione materia desineret esse, quemadmodum & forma, iam non es-
set corruptio, sed annihilatio: sed in hoc modo conuersionis tam
materia, quam forma panis desinat esse, ergo est vera annihilatio.
Tertio, si remaneret corpore Christi immutato rediret eadem
substantia panis, oporteret panem illum creari, quia de nihilo fie-
ret, quia non de substantia corporis Christi, nec de aliqua alia sub-
stantia fieret; ergo si praexistente corpore Christi, & nihil de
substantia panis in eo remanente, panis desinat esse (ut in propo-
sitione ponitur) vere annihilaretur. Et probatur consequentia ex eo,
quod eodem modo se habet aliquid ut sit terminus ad quem annihila-
tionis, & terminus a quo creationis: ac per hoc sicut corpus
Christi redeunte pane per creationem non impedit veram crea-
tionem, ita idem Christi corpus desinente pane, ita quod nihil eius
maneat in se, aut Christi corpore, non impedit quin sit vera anni-
hilatio. Vnde infert Durand. quod duobus existentibus modis conuer-
sionis in praexistens (scilicet per modum quo alimentum conuertitur in
id quod alitur, & per modum imaginatum nulli intelligibilem, s.
quo totum conuertitur in totum praexistens, modo superius ex-
presso) nec unus istorum per ecclesiam sit magis approbatus, aut
reprobatus quam alius: videtur probabiliter quod illa modus, qui
est possibilis, & intelligibilis esset eligendus & tenendus. Ad ho-
rum euidenciam non oportet alia facere fundamenta: sed si supe-
rius dicta recolantur, omnia ferre parent. si consideretur, n. diffe-
rentia inter aliquid esse seu remanere in alio, & id quod fuit ali-
quid esse illud aliud, elucescet solutio modi. Imaginatur Durand.
& male, oportere conuersum manere in eo, quod est conuersum,
cum secundum veritatem conuersum non maneat in eo, in quod
est conuersum: sed est ipsum, in quod est conuersum: & propte-
rea panis non annihilatur, nec remanet in corpore Christi; sed
id quod erat panis, est corpus Christi.

... Et haec pro expositione litterarum sunt dicta.

... Conferendo autem Auctoris rationem de conuertibilitate cui-
usque creaturae in quamcumque aliam, occurrunt Petrus de Pal-
ambiguis, & Durandus obliuiscunt manifeste in quodam. 2. distinct. 11.
dupliciter, scilicet soluendo rationem Auctoris, & arguendo con-
tra dictam positionem.

... Ratio igitur Auctoris (scilicet agens virtutis infinitae, quod ha-
bet actionem in totum ens, potest conuertere, &c.) soluitur a
Durand. dicente quod ex hoc non potest conuertere nisi commu-
nicantia in materia, ratione cuius unum potest dici manere in
altero.

... Contra positionem autem arguit multipliciter: primo. Conuer-
sum manet in eo, in quod conuersum est, ergo non possunt inui-
cem conuerti nisi communicantia in materia. Antecedens probatur
quia per hoc differt conuersio ab annihilacione. Consequen-
tia etiam probatur ex eo, quod non manet in eo actu: quia unum non
est conuersum, ergo manet in eo in potentia non actiua, sed pas-
siua. Haec autem est potentia materiae.

... Secundo, absurdum est angelum conuerti in lapidem, aut econ-
tra, nisi diceretur illa absurditas ab antiquo reprobata, quod una
natura posset fieri alia, puta quod albeo posset fieri nigredo, quod
implicat contradictionem in omnibus naturis contrariis siue di-
sparatis.

... Tertio, si unus angelus posset conuerti in alium, sequeretur, quod
angelus posset desinere esse sine annihilacione, scilicet per conuer-
sionem in alium: consequens est falsum, quia angelus non potest
incipere esse nisi per creationem. igitur nec potest desinere esse
nisi per annihilacionem.

... Arguitur quarto auctoritate Aug. 7. super Genes. dicentis, quod
corpus posse mutari in spiritum aut naturam incorpoream, nec
aliquos sensisse scio, nec fides habet.

... Quinto auctoritate Boet. in lib. de duab. natur. & una persona
Christi dicentis, illa sola inter se transmutari possunt, quae habent
vnius materiae communem substantiam.

... Deinde idem Durandus in q. 3. arguit specialiter contra conuer-
sionem materiae in materiam, quam Auctor in hac littera ponit. Ar-
guit autem sic: si materia conuertetur in materiam quod conuer-
sio fieret per hoc, materia desineret esse in se, & esset in suo simi-
li. In materia alterius, in quam conuersa dicitur: sed hoc non po-
test dici: quia sic conuersio non differret ab annihilacione: nam
annihilata materia in aliquo, nihilominus remanet similis mate-
ria in alio sine aliqua conuersione. Et rursus sequeretur secundum
hoc, quod non diceretur materia unius magis conuerti in materiam
aliquam determinati, quam in materiam cuiuscumque alterius,
quia quaelibet est similis cuiilibet.

A ¶ Demum arguit Durand. idem, ibidem contra modum conuer-
sionis in littera positam, scilicet quod totum conuertitur in totum:
ita quod materia in materiam, & forma in formam conuertuntur.
Primo, quia ex hac positione sequitur substantiam panis vere anni-
hilari. Et probatur sequela. Primo: quia id quod prius fuit ali-
quid, & postea est ni-
hil, est vere annihila-
tum: sed secundum
hanc conuersionis mo-
dum substantia panis
ante consecrationem
fuit aliquid, & post
consecrationem est ni-
hil, ergo substantia pa-
nis est vere annihila-
ta. Maior patet ex ra-
tione terminorum. Mi-
nor probatur: quia
id quod non est aliqd
in se vel in alio, est ni-
hil: sed substantia pan-
is post consecratio-
nem non est aliquid
Christi: quia nihil plus
est in corpore Christi, quam ante. Secundo, quia si in corrup-
tione materia desineret esse, quemadmodum & forma, iam non es-
set corruptio, sed annihilatio: sed in hoc modo conuersionis tam
materia, quam forma panis desinat esse, ergo est vera annihilatio.
Tertio, si remaneret corpore Christi immutato rediret eadem
substantia panis, oporteret panem illum creari, quia de nihilo fie-
ret, quia non de substantia corporis Christi, nec de aliqua alia sub-
stantia fieret; ergo si praexistente corpore Christi, & nihil de
substantia panis in eo remanente, panis desinat esse (ut in propo-
sitione ponitur) vere annihilaretur. Et probatur consequentia ex eo,
quod eodem modo se habet aliquid ut sit terminus ad quem annihila-
tionis, & terminus a quo creationis: ac per hoc sicut corpus
Christi redeunte pane per creationem non impedit veram crea-
tionem, ita idem Christi corpus desinente pane, ita quod nihil eius
maneat in se, aut Christi corpore, non impedit quin sit vera anni-
hilatio. Vnde infert Durand. quod duobus existentibus modis conuer-
sionis in praexistens (scilicet per modum quo alimentum conuertitur in
id quod alitur, & per modum imaginatum nulli intelligibilem, s.
quo totum conuertitur in totum praexistens, modo superius ex-
presso) nec unus istorum per ecclesiam sit magis approbatus, aut
reprobatus quam alius: videtur probabiliter quod illa modus, qui
est possibilis, & intelligibilis esset eligendus & tenendus. Ad ho-
rum euidenciam non oportet alia facere fundamenta: sed si supe-
rius dicta recolantur, omnia ferre parent. si consideretur, n. diffe-
rentia inter aliquid esse seu remanere in alio, & id quod fuit ali-
quid esse illud aliud, elucescet solutio modi. Imaginatur Durand.
& male, oportere conuersum manere in eo, quod est conuersum,
cum secundum veritatem conuersum non maneat in eo, in quod
est conuersum: sed est ipsum, in quod est conuersum: & propte-
rea panis non annihilatur, nec remanet in corpore Christi; sed
id quod erat panis, est corpus Christi.

tiam corporis Christi, & tota sub-
stantia vini, in totam substantiam
sanguinis Christi. unde haec con-
uersio non est formalis, sed sub-
stantialis: nec continetur inter spe-
cies motus naturalis, sed proprio
nomine, potest dici transubstan-
tiatione.

B AD PRIMUM ergo dicen-
dum, quod obiectio procedit de
mutatione formali; quia for-
mae proprium est in materia, vel
subiecto esse: non autem habet

in se (ut patet) nec in alio, scilicet corpore
est in corpore Christi, quam ante. Secundo, quia si in corrup-
tione materia desineret esse, quemadmodum & forma, iam non es-
set corruptio, sed annihilatio: sed in hoc modo conuersionis tam
materia, quam forma panis desinat esse, ergo est vera annihilatio.
Tertio, si remaneret corpore Christi immutato rediret eadem
substantia panis, oporteret panem illum creari, quia de nihilo fie-
ret, quia non de substantia corporis Christi, nec de aliqua alia sub-
stantia fieret; ergo si praexistente corpore Christi, & nihil de
substantia panis in eo remanente, panis desinat esse (ut in propo-
sitione ponitur) vere annihilaretur. Et probatur consequentia ex eo,
quod eodem modo se habet aliquid ut sit terminus ad quem annihila-
tionis, & terminus a quo creationis: ac per hoc sicut corpus
Christi redeunte pane per creationem non impedit veram crea-
tionem, ita idem Christi corpus desinente pane, ita quod nihil eius
maneat in se, aut Christi corpore, non impedit quin sit vera anni-
hilatio. Vnde infert Durand. quod duobus existentibus modis conuer-
sionis in praexistens (scilicet per modum quo alimentum conuertitur in
id quod alitur, & per modum imaginatum nulli intelligibilem, s.
quo totum conuertitur in totum praexistens, modo superius ex-
presso) nec unus istorum per ecclesiam sit magis approbatus, aut
reprobatus quam alius: videtur probabiliter quod illa modus, qui
est possibilis, & intelligibilis esset eligendus & tenendus. Ad ho-
rum euidenciam non oportet alia facere fundamenta: sed si supe-
rius dicta recolantur, omnia ferre parent. si consideretur, n. diffe-
rentia inter aliquid esse seu remanere in alio, & id quod fuit ali-
quid esse illud aliud, elucescet solutio modi. Imaginatur Durand.
& male, oportere conuersum manere in eo, quod est conuersum,
cum secundum veritatem conuersum non maneat in eo, in quod
est conuersum: sed est ipsum, in quod est conuersum: & propte-
rea panis non annihilatur, nec remanet in corpore Christi; sed
id quod erat panis, est corpus Christi.

C ¶ Vnde singillatim respondendo, confutatur solutio ad rationem
Auctoris Durand. allata; quoniam innititur huic falso fundamen-
to, Conuersum oportet manere in eo, in quod conuertitur. Et in
hoc quoque peccat primum argumentum contra positionem Au-
ctoris. nam hoc falsum assumit pro antecedente. Et ad probatio-
nem eius responderetur falsissimum esse, quod per hoc conuersio
differat ab annihilacione: differet enim ab illa per hoc, quod id quod
erat panis, est corpus Christi.

¶ Ad secundum dicitur, quod licet sit secundum naturalem potentiam
absurdum, angelum posse conuerti in lapidem, aut econtra: non est
tamen absurdum secundum potentiam obedientiae ad diuinam omnipoten-
tiam. Et licet optime sit reprobatum, albedinem fieri nigredinem,
sicut etiam reprobatum est panem fieri corpus Christi, non tamen
reprobatum est, albedinem posse per diuinam omnipotentiam con-
uerti in nigredinem. non enim implicat contradictionem, & simi-
liter panis potest conuerti in corpus Christi.

¶ Ad tertium dicitur concedendo, quod angelus possit desinere esse si-
ne annihilacione per conuersionem in alium. Et cum obijcit, quod
non potest incipere esse nisi per creationem, respondetur quod si ly potest
attenditur secundum potentiam ordinariam, verum est, quia modus inci-
piendi per creationem est tanquam naturalis modus, quo inci-
pit esse angelus, cui responderet annihilatio si tanquam naturali
modo perderet esse. Verum sicut supernaturaliter perdere esse
per conuersionem in aliam creaturam, non video quare supernatu-
raliter non possit incipere esse per conuersionem alterius in ipsum
non praexistens, sed acquirentem esse. Et mouet ad hoc, quia fa-
cilis videtur conuertere una creatura in aliam non praexistentem,
& acquirentem esse, quam in eandem praexistentem. Vnde non

D ¶ Vnde singillatim respondendo, confutatur solutio ad rationem
Auctoris Durand. allata; quoniam innititur huic falso fundamen-
to, Conuersum oportet manere in eo, in quod conuertitur. Et in
hoc quoque peccat primum argumentum contra positionem Au-
ctoris. nam hoc falsum assumit pro antecedente. Et ad probatio-
nem eius responderetur falsissimum esse, quod per hoc conuersio
differat ab annihilacione: differet enim ab illa per hoc, quod id quod
erat panis, est corpus Christi.

¶ Ad secundum dicitur, quod licet sit secundum naturalem potentiam
absurdum, angelum posse conuerti in lapidem, aut econtra: non est
tamen absurdum secundum potentiam obedientiae ad diuinam omnipoten-
tiam. Et licet optime sit reprobatum, albedinem fieri nigredinem,
sicut etiam reprobatum est panem fieri corpus Christi, non tamen
reprobatum est, albedinem posse per diuinam omnipotentiam con-
uerti in nigredinem. non enim implicat contradictionem, & simi-
liter panis potest conuerti in corpus Christi.

¶ Ad tertium dicitur concedendo, quod angelus possit desinere esse si-
ne annihilacione per conuersionem in alium. Et cum obijcit, quod
non potest incipere esse nisi per creationem, respondetur quod si ly potest
attenditur secundum potentiam ordinariam, verum est, quia modus inci-
piendi per creationem est tanquam naturalis modus, quo inci-
pit esse angelus, cui responderet annihilatio si tanquam naturali
modo perderet esse. Verum sicut supernaturaliter perdere esse
per conuersionem in aliam creaturam, non video quare supernatu-
raliter non possit incipere esse per conuersionem alterius in ipsum
non praexistens, sed acquirentem esse. Et mouet ad hoc, quia fa-
cilis videtur conuertere una creatura in aliam non praexistentem,
& acquirentem esse, quam in eandem praexistentem. Vnde non

E ¶ Vnde singillatim respondendo, confutatur solutio ad rationem
Auctoris Durand. allata; quoniam innititur huic falso fundamen-
to, Conuersum oportet manere in eo, in quod conuertitur. Et in
hoc quoque peccat primum argumentum contra positionem Au-
ctoris. nam hoc falsum assumit pro antecedente. Et ad probatio-
nem eius responderetur falsissimum esse, quod per hoc conuersio
differat ab annihilacione: differet enim ab illa per hoc, quod id quod
erat panis, est corpus Christi.

¶ Ad secundum dicitur, quod licet sit secundum naturalem potentiam
absurdum, angelum posse conuerti in lapidem, aut econtra: non est
tamen absurdum secundum potentiam obedientiae ad diuinam omnipoten-
tiam. Et licet optime sit reprobatum, albedinem fieri nigredinem,
sicut etiam reprobatum est panem fieri corpus Christi, non tamen
reprobatum est, albedinem posse per diuinam omnipotentiam con-
uerti in nigredinem. non enim implicat contradictionem, & simi-
liter panis potest conuerti in corpus Christi.

¶ Ad tertium dicitur concedendo, quod angelus possit desinere esse si-
ne annihilacione per conuersionem in alium. Et cum obijcit, quod
non potest incipere esse nisi per creationem, respondetur quod si ly potest
attenditur secundum potentiam ordinariam, verum est, quia modus inci-
piendi per creationem est tanquam naturalis modus, quo inci-
pit esse angelus, cui responderet annihilatio si tanquam naturali
modo perderet esse. Verum sicut supernaturaliter perdere esse
per conuersionem in aliam creaturam, non video quare supernatu-
raliter non possit incipere esse per conuersionem alterius in ipsum
non praexistens, sed acquirentem esse. Et mouet ad hoc, quia fa-
cilis videtur conuertere una creatura in aliam non praexistentem,
& acquirentem esse, quam in eandem praexistentem. Vnde non

Tertia s. Thomae. H H 2 admit.

admittitur ultimo assumptum a Duran. in hoc argumento, quod si admittendum putas tamquam impertinens, nega sequelam ad praesentem difficultatem pertinentem.

¶ Ad quartum & quintum simul dicitur, quod tam Aug. quam Boet. de mutationibus naturalibus, & quae de facto secundum fidem sunt, loquuntur: nos autem loquimur secundum diuina omnipotentiae amplitudinem.

D. 376.

¶ Ad obiecta deinde etiam contra conuersionem materiae in materiam respondeatur communicando in uocabulis cum arguente, quod remaneat in suo simili, contingit dupliciter, uel per totam similes remanentiam, uel per remanentiam similis sic, quod est quod erat reliquum. Et in conuersione quidem de qua est sermo, materia cetera remanet in suo simili secundo modo: quia materia corporis Christi est, quod erat materia panis; arguens uero accipit remanere in suo simili primo modo, secundum quem procedere consequentias, & non secundum alterum modum, clare patet.

In corp. & ar. 3.

¶ Ad obiecta demum eiusdem Duran. in q. 3. contra modum conuersionis iam declaratae negatur sequela annihilationis. Et ad primam probationem, dicitur quod plus requiritur ad ueritatem maioris, scilicet quod id quod fuerit illa, postea sit nihil, quod in proposito est falsum, quia licet panis ante consecrationem fuerit aliquid, & post consecrationem non sit aliquid, quia non est, quod tamen erat panis ante consecrationem, est post consecrationem aliquid, scilicet corpus Christi. Vel potest distinguere, maiorem dupliciter posse intelligi, scilicet cum praecisione uel sine praecisione.

D. 445.

¶ Et si quidem intelligatur cum praecisione, hoc est praecidendo a quocumque alio non significato per eum, dicitur quod propositio est uera, & patet ex ratione terminorum, sed non esset admitenda minor cum huiusmodi praecisione, si uero intelligatur absolute, praecisione compossibilium cum ipsius ueritate, quamuis non significatorum per eam dicitur, quod propositio potest esse, & uera & falsa, quia rem, puta panem, prius fuisse aliquid, & postea nihil pluribus modis contingere potest: inter quos unus est per totalem conuersionem ipsius in corpus Christi, secundum quem modum falsa est propositio; quia quod erat panis, est corpus Christi. Et quia in minore exprimitur ille modus, ideo simpliciter maior est falsa.

¶ Ad secundum negatur consequentia, quoniam ut iam patet, plus requiritur ad annihilationem, quam desinere esse materiam & formam, & potest ad utrumque argumentum & similia alius respondere, dicendo, quod esse nihil, non esse aliquid, desinere esse, & si quid huiusmodi significatur, contingit dupliciter. Vno modo per se, & sic uerificatur omnia assumpta; alio modo concomitanter ad conuersionem in aliud, & sic omnia sunt falsa. Et quia in proposito panis concomitanter, ad conuersionem sui in corpus Christi non est aliquid, est nihil, desinit esse, & non per se est nihil, non est aliquid desinit esse, ideo non annihilatur: annihilatio enim per se est ad nihil, ad non aliquid, est ad non esse.

¶ Ad tertium negatur assumpta primo conditionalis, dicendo quod si diuina omnipotentia restitueret eundem panem numero, posset forte dupliciter illum restituere, scilicet uel per modum creationis, uel per modum reconuersionis. Et si fieret per modum creationis, impertinentia sunt omnia quae adducuntur; quia corpus Christi non esset terminus a quo creationis; quod tamen fuit terminus ad quem conuersionis, & si sic fieret essent uere ambae istae propositiones, hic panis est, & corpus Christi est, quod fuit iste panis. Si uero fieret per reconuersionem

nem (ita quod corpus Christi in quantum est quod erat panis, conuerteretur in panem) tunc uerum esset, quod panis qui fuerat, iterum esset non esset uera enuntiatio dicens, corpus Christi est quod erat iste panis. Factus sum insipiens, sed Durandus me cogit

¶ Quocirca illata a Duran. de probabilitate sine phantasia manifeste conuincitur falsa ex decretali laetianen. de sum. Triuit. & sic catholice firmiter credimus, cum dicitur, transubstantiatis panem in corpus, & uno in sancti quoniam Christi. Constat enim quod transubstantiatio importat aliud quam unionem materiari, quam finxit Durandus, si sub forma corporis Christi sonat natus apud omnes fideles mutatione quam dant panis in corpus Christi ineffabilem: ita quod mutatione facta, corpus Christi est quod erat panis, & ubi erat panis, unde prestat cum uniuersali ecclesia in caritate redigere intellectum in obsequium Christi, quam contra Ambrosii precepta naturae uires, ordinem aut potentiam, in hoc mysterio querere.

¶ 2. Praeterea. In sacramento ueritatis non debet esse aliqua deceptio: sed per accidentia iudicamus de substantia. uidetur ergo quod decipiatur humanum iudicium, si remanentibus accidentibus substantia panis non remaneat. non ergo hoc est conueniens huic sacramento.

¶ 3. Praet. Quauis fides nostra non sit subiecta rationi, non tamen est

¶ Super quibus septuagesima quinta articulum quintum.

IN hoc articulo & reliquis eius septuagesima quinta quaestio duo solum notanda occurrunt. Primum est in art. 6. ad primum, quod forma panis est forma substantialis, specie differens a patre secundum Auctorem, dum dicit, quod ars producit formam substantialem panis uirtute ignis, decoquentis materiam ex farina & aqua confectam.

¶ Periuadetur autem sic esse: quia ex fide tenemus conuersionem solius substantiae panis in substantiam corporis Christi: si enim forma panis esset accidens, non per se, sed per aliud, scilicet subiectum, conuerteretur panis in corpus Christi. Et rursum nihil prohiberet facta consecratione remanere formam panis cum ceteris accidentibus remanentibus, quod constat esse falsum.

¶ In responsione ad secundum eiusdem 6. ar. occurrit secundum, quod est ex Scoto in 4. sen. dif. 1. q. 3. contra hanc litteram, ponentem formam panis conuerti in animam Christi, secundum quod dat esse corporeum. Arguiturque dupliciter, si hostia consecrata a Christo in coena, fuisset triduo mortis seruata, permansisset eadem res primo contenta sub hostia, ergo permansisset eadem forma corporis Christi constituens illud corpus; sed anima Christi non permansit in constituendo corpus illud; quia fuit separata a corpore, ergo conuersio non fuit facta in animam Christi. Omnia sunt clara. Et prima consequentia patet ex eo, quod res primo contenta est corpus Christi.

¶ Praet. Conuersio realis debet fieri in rem realem, ut realem: sed anima intellectiua ut dat esse corporeum distinguendo contra esse animatum, non est quid reale ut reale, sed potius ut ratio, sicut commune non est aliquid praeter singularia, ergo ista conuersio non est in animam Christi sub tali ratione.

¶ Ad hoc dicitur quod quia corpus Christi unum & idem est quod continetur sub hostia, & quod est secundum se, eadem est sententia de identitate corporis Christi in rerum natura, & in sacramento: non enim oportet magis seruare identitatem corporis Christi in sacramento, quam in rerum natura. Et propterea dicitur ad assumptam conditionalem, quod res primo contenta fuisset in illo triduo eadem triplici identitate numerata, scilicet hypostasis, esse actualis existentia, & materia, & fuisset non eadem formaliter, sicut in rerum natura corpus Christi in illo triduo erat